Sivistys- ja tiedejaosto
Eduskunta

## Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Totean lausuntona yleissivistävää koulutusta ja varhaiskasvatusta koskevista talousarvioesityksen painopisteistä ja resurssien riittävyydestä hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2019 seuraavaa:

### Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus muodostavat merkittävän osuuden julkisista koulutukseen käytettävistä resursseista. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen rahoitus maksetaan pääosin valtiovarainministeriön hallinnonalalta osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää.

Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, ja siihen kohdistetaan 5 milj. euroa vuonna 2019. Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euroa. Avustuksen tavoitteena on pienentää ryhmäkokoja ja palkata lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimiviin päiväkoteihin. Esi- ja perusopetuksessa tapahtuvaan koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen on hallituksen esityksessä varattu noin 30 miljoona euroa. Vuonna 2018 esi- ja perusopetukseen oli käytössä 42 milj. jolloin avustusta sai kaikkiaan 235 opetuksen järjestäjää. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on tasavertaiset mahdollisuudet menestyä opinnoissaan riippumatta kotitaustasta ja erilaisista lähtökohdista. Päätösten perusteena käytetyt koulukohtaiset koulujen toiminta-alueita kuvaavat indikaattorit olivat 30−54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuus ikäluokasta, työttömyysaste, vieraskielisten osuus sekä opetukseen käytetty resurssi (euroa/oppilas) vuonna 2017. Avustukset myönnetään kokonaisuudessaan opetuksen järjestäjille, jotka päättävät niiden lopullisista kohdennuksista koulujen kesken.

Vuonna 2018 rahoitusta myönnettiin muun muassa hankkeille, joissa avustusta käytetään opettajien palkkaamiseen samanaikaisopettajiksi, opetusryhmien jakamiseen tai jakotunteihin sekä avustajien palkkaamiseen sellaisiin esi- ja perusopetuksen opetusryhmiin, joissa opiskelee osittain tai kokonaan tehostetun tuen, erityisen tuen piirissä olevien oppilaita tai erikoissairaanhoidon piirissä olevia oppilaita.

Erillisrahoitus koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseen alkoi vuonna 2009 opetusryhmien pienentämisen määrärahalla. Pitkäjänteinen tasa-arvokehityksen edistäminen käynnistyi vuonna 2012, jonka jälkeen rahoitusta on voitu käyttää koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat lähtökohdiltaan muita haasteellisemmassa toimintaympäristössä toimivien koulujen toiminnan ja laadun tukemiseen. Opetushallitus pitää hyvänä, että positiivisen diskriminaation rahoitus

**OPETUSHALLITUS**
Hakaniemenranta 6, PL 380
00531 Helsinki
puhelin 0295 331 000
oph.fi

**UTBILDNINGSSTYRELSEN**
Hagnäskajen 6, PB 380
00531 Helsingfors
telefon 0295 331 000
oph.fi

laajenee esi- ja perusopetuksen lisäksi vuonna 2019 myös varhaiskasvatukseen, jonne on varattu 10 miljoonaa euroa.

Ensimmäisen vieraan kielen A1-kielen opiskelu varhaistuu vuonna 2020 alkamaan peruskoulun ensimmäisen vuoden keväällä. Varhentamisella voidaan vähentää merkittävästi alueellista ja sosioekonomisesta taustasta johtuvaa kielitarjonnan ja kielten opiskelun epätasa-arvoistumiskehitystä tarjoamalla mahdollisuudet varhaiseen kielenopetukseen kaikille oppilaille tasapuolisesti. Varhentamiseen kohdennetaan 0,3 milj. euroa vuodelle 2019. Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetukseen ja muun opetuksen tukemiseen kohdistetaan 2 milj. euron lisärahoitus vuonna 2019.

Vuodelle 2019 erityisavustuksen määrä koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen valtion talousarvioehdotuksessa on 2,865 miljoonaa euroa, mikä on kolme miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2018. Opetuksen järjestäjien toteuttama koulun kerhotoiminta tulee jatkossa vähenemään huomattavasti, jos valtionavustuksen osuus on talousarvioehdotuksen mukainen. Erityisesti näin tapahtuu pienemmissä kunnissa ja alueilla, joissa on muutenkin vähän harrastustoimintaa ja mahdollisuuksia tavata vertaisia. Vuoden 2018 hakemusten mukaan suunniteltuja kerhojen määrä oli 15 077, joihin arvioitiin osallistuvan yhteensä 248 065 oppilasta eli noin 44 % perusopetuksen oppilaista. Valtionavustus koulun kerhotoiminnan tukemiseen vuonna 2018 oli 5,865 milj. euroa.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen uudistus käynnistyy ja siihen ehdotetaan 0,38 milj. euroa vuodelle 2019. Määrärahalla on tarkoitus poistaa ylioppilaskokeiden uusimista koskevat rajoitukset. Koko lukiouudistuksen tavoitteena on lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa ja sujuvoittaa siirtymistä lukio-opinnoista korkeakoulutukseen. Uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen kohdennetaan avustuksina 10 milj. euroa. Vapaaseen sivistystyöhön esitetään 155 miljoonan euron määrärahaa. Vapaassa sivistystyössä määrärahataso nousee 2,8 milj. euroa tähän vuoteen nähden. Kasvu aiheutuu kokonaisuudessaan aikaisempien toteutuneiden kustannusten kasvusta, joiden mukaisesti rahoitustasoa tarkistetaan.

Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Vapaan sivistystyön momentille 29.10.31 esityksessä on osoitettu 4,927 milj. euroa maahanmuuttajien koulutukseen. Tällä määrärahalla on tarkoitus täydentää olemassa olevia vapaan sivistystyön 57 tai 65 %:n valtionosuudella rahoitettujen suoritteiden valtionosuutta 100 %:isiksi sen koulutuksen osalta, joka on hyväksytty maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan. Koulutusmalli, joka otettiin käyttöön vuonna 2018 on muun muassa luonut mahdollisuuden kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille osallistua luku- ja kirjoitustaidon ja suomen/ruotsin kielen maksuttomaan koulutukseen, mikä on omiaan edesauttamaan koko perheiden kotoutumista. Tällä määrärahalla ei voida muodostaa uusia suoritteita tähän tarkoitukseen, joten toteutettavaan koulutuksen määrään vaikuttaa tämän määrärahan lisäksi ylläpitäjien mahdollisuudet priorisoida olemassa olevia suoritteita tähän tarkoitukseen.

Aikuisten heikkojen perustaitojen vahvistaminen aloitettiin erillismäärärahalla tänä vuonna. Matalan kynnyksen koulutuksen lisäämisellä halutaan ehkäistä eriarvoisuutta, antaa myönteisiä oppimiskokemuksia ja vahvistaa nykypäivän kansalaistaitoja. Koulutus toteutetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten kautta ja yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien, kansalaisjärjestöjen ja muun kolmannen sektorin kanssa. Erityishuomio kiinnitetään alhaisen peruskoulutuksen aikuisiin, maahanmuuttajaväestöön, työttömiin ja työttömyysuhan alla oleviin sekä seniorivaestöön. On tärkeää, että toiminta jatkuu vuonna 2019.

Taiteen perusopetukseen ehdotetaan noin 80 miljoonaa euroa opetustuntikohtaiseen taiteen perusopetukseen. Vuonna 2019 taiteen perusopetuksen suoritemäärät säilyvät vuoden 2018 tasolla. Opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen yksikköhinta 78,62 euroa/opetustunti perustuu aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin. Lisäksi avustuksiin opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille ehdotetaan 1,3 miljoonaa euroa vuoden 2018 tason mukaisesti.

Lopuksi

Opetushallitus pitää esitettyjä määrärahalisäyksiä kannatettavina ja huomauttaa lisäksi, että olennaista on turvata myös toimintojen perusrahoitus. Koulutuksen ja varahaiskasvatuksen laatu riippuu myös kuntien ja muiden toiminnan järjestäjien päätöksistä. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen saavutettavuutta ja laatua tulee sen vuoksi seurata ja puuttua koulutuksellisen eriarvoistumiskehitykseen.

Valtionavustusten osalta Opetushallitus muistuttaa, että useissa yhteyksissä on esitetty, että kehittämisrahoitusta tulisi koota isommiksi kokonaisuuksiksi ja myöntää nykyisen sirpaleisen rahoituksen sijaan opetuksen järjestäjille kokonaisuuksina vaikuttavuuden lisäämiseksi. Omien toimintamenomäärärahojen osalta Opetushallitus tulee lausumaan erikseen sivistysvaliokunnalle ja valtiovarainvaliokunnalle annettavissa lausunnoissa.